

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

**GESKIEDENIS V2
FEBRUARIE/MAART 2016
ADDENDUM**

Hierdie addendum bestaan uit 14 bladsye.

VRAAG 1: WAAROM HET DIE SWARTBEWUSSYNSBEWEGING BESLUIT OM GEMEENSKAPSGEBASEERDE PROGRAMME GEDURENDE DIE 1970's IN TE STEL?**BRON 1A**

Die uittreksel hieronder fokus op Stephen Bantu Biko se rol in die stigting van Swartbewussynsgeïnspireerde organisasies gedurende die 1970's.

... Biko se vroeë skryfwerk wys daarop dat hy teen hierdie tyd 'n stel idees uitgewerk het waaruit die Swartbewussynsteorie later sou ontwikkel.

Die eerste organisasie wat Biko gestig het, was die Suid-Afrikaanse Studente-organisasie (SASO) in Julie 1969. Hy is as die eerste president verkies. Hy het ook 'n belangrike rol gespeel in ander organisasies wat onder invloed van Swartbewussyn tot stand gekom het, waaronder die Swartmense se Konvensie (BPC), Suid-Afrikaanse Studentebeweging (SASM) en die Nasionale Jeugorganisasie (NAYO). Projekte het die Swartgemeenskapsprogram, vir wie Biko in die vroeë 1970's gewerk het, en Zanempilo, 'n gesondheidsfasiliteit buite King William's Town, ingesluit. Die kliniek, waar dr. Mamphela Ramphele as huisdokter gewerk het, was 'n projek wat deur Swartbewussyn geïnspireer is.

Na Biko se verbanning in 1973 het die Swartgemeenskapsprogram aangehou om hom te ondersteun. Sy inperkingsbevel het tot sy arrestasie in 1977 gegeld. Selfs tydens sy verbanning het hy die organisasies wat hy gestig het, gedien en bevorder. Tot sy dood in polisie-aanhouding in 1977 het hy die leier gebly van die Swartbewussynsbeweging wat hy help stig het.

[Uit *New History* deur H Gilomee et al. 2010]

BRON 1B

Die uittreksel hieronder fokus op verskillende gemeenskapsprojekte wat as gevolg van die invloed van die filosofie van Swart Bewussyn begin is.

... hoofsaaklik om [die] probleem te beantwoord ... dat die swart man 'n verslane wese is wat dit baie moeilik vind om homself reg te ruk. Hy is vervreem (onstabiel) ... Hy word gedwing om heelyd bekommerd te wees oor sy voortbestaan, bekommernis oor die dag van môre ... Ons het gevoel dat ons moet probeer om dié soort houding te vernietig en opnuut 'n gevoel van waardigheid by die swart man vestig. Wat ons dus gedoen het, was om verskillende soorte programme te ontwerp, dit aan die swart gemeenskap voor te lê met 'n duidelike boodskap dat dit deur swart mense gedoen word met die uitsluitlike doel om die swart gemeenskap op te hef. Ons het geglo dat ons mense by wyse van voorbeeld sou leer.

Een van die blywende (wat langer gehou het) strukture wat as 'n Swartgemeenskapsprogram (BCP)-inisiatief gevestig is, was die Zanempilo-gemeenskaps-gesondheidsentrum met Ramphela as die dryfkrag. Dit was 10 km buite King William's Town in Zinyoka geleë, en is in Januarie 1975 geopen. Dit was een van die eerste primêre gesondheidsorg-inisiatiewe buite die openbare sektor in Suid-Afrika en het broodnodige gemeenskapsgesondheidsleer verskaf. Die sentrum was egter nie slegs 'n gesondheidsfasiliteit nie; dit het 'n bymekaarkomplek en opleidingsterrein vir aktiviste geword, 'n plek waar die gemeenskap kon vergader om sake te bespreek, maar ook 'n plek vir blydschap en feesviering, 'n voorbeeld van die gemeenskapslewe waarvan Biko en Pityana gepraat het.

Die sukses van die Zanempilo-projek het tot 'n soortgelyke instelling, Solempilo (Eye of Health), aan die Suidkus van Natal gelei, maar die verbanning van die Swartbewussynsorganisasies in 1977 het die projek beëindig.

Toe Ramphela in 1977 verban en tot Tzaneen, Noord-Transvaal ingeperk is, het sy die Isutheng-gemeenskapsgesondheidsprogram met geld van die BPC gestig. Deur Isutheng het sy begin om vroue te bemagtig en hulle aangemoedig om met groentetuine en ander ekonomiese inisiatiewe te begin. Byna al hierdie BPC-gesondheidsprojekte was op kerkgrond.

[Uit <http://www.sahistory.org.za/topic/black-community-programmes-bcp>.
Toegang verkry op 22 Februarie 2015.]

BRON 1C

Hierdie foto toon die Zanempilo-kliniek wat in Zinyoka, 'n dorpie 10 km buite King William's Town, geleë is. Dit was 'n projek wat in Januarie 1975 deur die Swartmense se Konvensie (BPC) begin is.

Uit <http://www.unisa.ac.za/news/index.php/2014/09/bikos-legacy-lives-on/>.
Toegang verkry op 3 Februarie 2015.]

PROVINCIAL ADMINISTRATION: EASTERN CAPE
IPHONDO LEMPUMA-KOLONI
DEPARTMENT OF HEALTH
ISEBE LEMPILO
ZANEMPILO CLINIC
IKLINIKI

BRON 1D

Die uittreksel hieronder fokus op sommige van die redes waarom swart Suid-Afrikaners onwillig was om by gemeenskapsontwikkelingsprogramme betrokke te raak wat deur die Swartmense se Konvensie (BPC) begin is.

Die hoofdoelstellings van ons gemeenskapsontwikkelingsprojekte is dus om by ons mense 'n gevoel van selfstandigheid, inisiatief en solidariteit in te skerp wat belangrik is in ons stryd om onself van wit rassisme, kapitalisme, kolonialisme en sielkundige knegskap (geestelike slawerny) te bevry wat gedurende al hierdie eeue van koloniale verswakking by ons ingeprent is.

'n Mens moet egter ook geduldig wees wanneer jy betrokke is by gemeenskapsontwikkeling wat te doen het met die skep van 'n bewustheid en politieke bewusmaking. 'n Mens moet nooit aanvaar dat dit maklik is om sielkundige sienswyses, wat die verdrukke eeue geneem het om te kweek, uit te roei nie.

... Een van die lelikste aspekte van verdrukking is waarskynlik dat die verdrukke sistematies betekenisvolle kommunikasie onder die verdruktes afsny. Dit is in werklikheid een van die belangrikste aspekte van die verdrukke se strategie om die verdruktes verdeeld te hou en om geen kommunikasie tussen hulle toe te laat nie sodat hulle nie teen hom kan saamsweer nie.

Dus word polisie-teistering, intimidasie, inperkingsbevele en ander metodes gebruik om dit vir die verdruktes moeilik te maak om hulself te organiseer. 'n Mens moet gedurig teen vrees baklei, wat 'n alomteenwoordige faktor in die swart gemeenskap is en selfs die ywerigste ondersteuners van Swart Bewussyn teister.

Dit is vrees gegrond op die werklikheid van die situasie – vrees om jou op Robbeneiland te bevind of om verban te word – wat aanleiding gegee het tot die verskriklike stilte in die swart gemeenskap in Suid-Afrika. Die regime mors nie tyd met die handhawing en voortbestaan van hierdie vrees ten einde die status quo (bestaande toestand) te behou en te handhaaf nie. Inteendeel, al die faktore wat hierdie endemiese vrees in ons gemeenskap skep, het 'n integrale deel van die hele gemeenskapstruktuur in Suid-Afrika geword.

[Uit *The Meaning of Black Consciousness in the Struggle for Liberation in South Africa*, 'n referaat geskryf deur R Nengwekhulu, SA History Online]

VRAAG 2: HOE HET DIE WAARHEIDS-EN-VERSOENINGSKOMMISSIE (WVK) DIE PROSES VAN REPARASIE (VERGOEDING) HANTEER?**BRON 2A**

Hierdie uittreksel is 'n toespraak wat Dullah Omar, gewese Minister van Justisie, op 25 Februarie 1999 in die Parlement gelewer het. Dit fokus op die Suid-Afrikaanse regering se besluit oor hoe die kwessie van reparasie vir slagoffers wat ná 1960 menseregteskending ervaar het, te hanteer.

Ons erken die pyn en lyding van Suid-Afrika se tallose slagoffers. Ons is jammer. Ons sal doen wat ons kan om hulle wonde, die wonde van hul gemeenskappe en die wonde van die nasie te genees. Ons sal doen wat ons kan om hulle waardigheid, dié van die gemeenskap en dié van die nasie te herstel. Ons sal doen wat ons kan om 'n raamwerk vir reparasie (vergoeding) te verskaf, 'n veelvlakkige raamwerk wat een of ander vorm van geldelike vergoeding, gemeenskapsgebaseerde vergoeding, simboliese vergoeding, wetlike en administratiewe maatreëls en diensverskaffing sal insluit. Maar ons sal ook in gedagte hou dat ons dapper seuns en dogters nie aan die stryd deelgeneem en hulle lewens geoffer het vir geldelike vergoeding nie ...

Die WVK het, met betrekking tot reparasie en rehabilitasie, aanbeveel dat 'n struktuur in die President se kantoor geskep moet word, met 'n beperkte sekretariaat en vasgestelde tydsduur. Sy funksies sal wees om reparasie- en rehabilitasie-beleidsvoorstelle en aanbevelings te implementeer, om meganismes (prosessering) vir geldelike vergoeding te fasiliteer, om doodsertifikate uit te reik, om opgrawings en begrafnisse te bespoedig, om kwessies van verklarings van sterftes te fasiliteer in gevalle waar familieledede dit aanvra, om die uitwissing van kriminele rekords te fasiliteer, om die beslissing van uitstaande wetlike sake te fasiliteer, om die herbenoeming van strate en gemeenskapsgeriewe te fasiliteer, om persone of betekenisvolle gebeurtenisse te onthou of vereer en om monumente en gedenkstone op te rig. Die kommissie sê verder dat daar 'n nasionale herdenkingsdag moet wees.

Ons beveel aan dat 'n oordrewe konsentrasie op individuele geldelike toelaes in relatief groot bedrae nie aangemoedig moet word nie. Dit skep valse verwagtinge. Terselfdertyd kan geldelike toekennings nie uitgesluit word nie of dit mag verskillende vorms aanneem, byvoorbeeld spesiale pensioene.

[Uit *Truth and Reconciliation in South Africa the Fundamental Documents*
deur E Doxtader en PJ Salazar]

BRON 2B

Hierdie artikel deur B Hamber en B Dishington fokus op reaksies op die Waarheids-en-Versoeningskommissie se reparasiebeleid.

Die afgelope paar weke was daar 'n stortvloed van mediaberigte oor die Waarheids-en-Versoeningskommissie se reparasie (vergoedings)-beleid. Slagoffers wat voor die WVK getuig het, beskuldig die regering daarvan dat hulle te stadig op die WVK se aanbevelings reageer. Die regering beskuldig die WVK daarvan dat hulle nie al die geld bestee wat aan die reparasiebegroting toegeken is nie. Op sy beurt beskuldig die WVK die regering daarvan dat hulle nie dadelik op sy aanbevelings reageer nie.

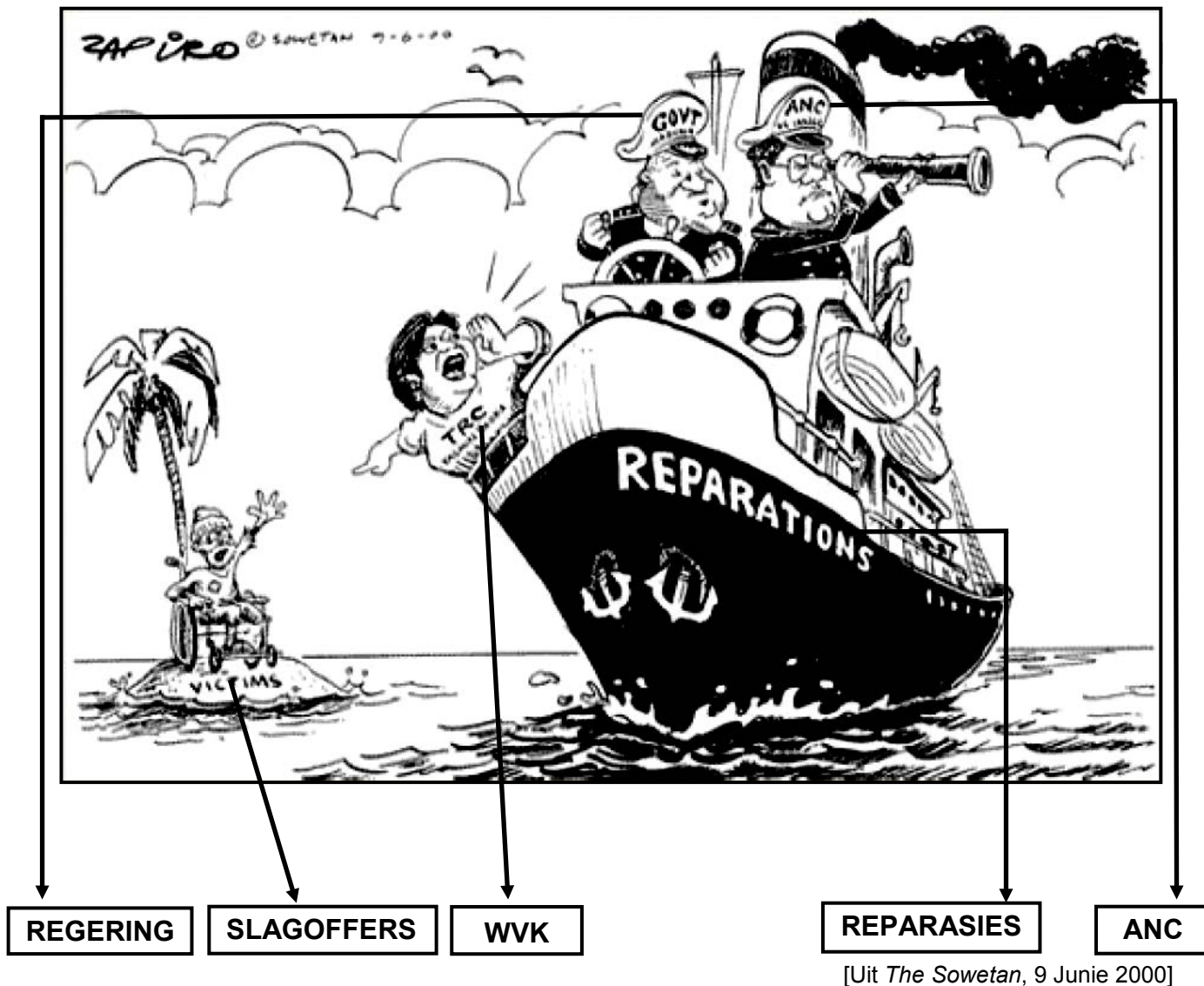
Hoe jy ook al na die saak kyk, die slagoffers trek aan die kortste ent. Hulle is geviktimizeer deur dit wat in die verlede met hulle gebeur het en moes toekyk hoe oortreders amnestie kry. Hulle het twee en 'n half jaar vir sogenaamde dringende tussentydse betalings gewag, wat gemiddeld 'n bietjie meer as R3 500 beloop het vir oortredings soos moord en verkragting. Om sake te vererger, wag die WVK se langtermyn-vergoedingsaanbevelings, wat in Oktober 1998 voorgelê is, steeds op indringende besprekings wat verder as politieke afknouery strek om praktiese (moontlike) oplossings te vind. Die reg op vergoeding vir onregmatige dade is lankal reeds as 'n fundamentele regsbeginnsel erken en is onontbeerlik vir die funksionering van regstelsels.

Reparasie word onder internasionale verdrae en gewoontereg erken in besluite deur die Verenigde Nasies se Menseregtekomitee, die Inter-Amerikaanse Hof van Menseregte, die Europese Hof van Menseregte en Nasionale Reg en Praktyk, asook in verskeie ander internasionale verdrae. Onlangse verwikkelinge dui daarop dat vergoeding eersdaags 'n internasionale maatstaf sal wees en nie net 'n beginsel nie. Daarom, indien vergoeding nie oor lang termyn aan slagoffers toegestaan word nie, en kom ons hoop dat dit nie die geval is nie, kan dit dalk vir hulle moontlik wees om te toets of dit strydig is met Suid-Afrika se internasionale verpligtinge.

[Uit *Sunday Independent*, 25 Junie 2000]

BRON 2C

Die spotprent deur Zapiro beeld die uitdagings uit wat die WVK in die gesig gestaar het rakende die proses van reparasie (vergoeding).

BRON 2D

Die volgende uittreksel deur A Krog kritiseer die WVK se reparasieproses.

Die WVK het erken dat vergoeding vir traumaslagoffers een van sy grootste mislukkings was. Byna sewe jaar ná die eerste getuienis het slagoffers nog niks ontvang nie. In teenstelling hiermee is amnestie wat toegestaan of geweier is, onmiddellik van krag. Die Regering het in soveel woorde gesê dat alle swart mense onder apartheid gelyk het en om vergoeding aan so min (sewentienduisend) slagoffers te betaal, onregverdig sal wees. Hulle het ook gesê dat niemand apartheid teengestaan het met die idee om geldelike vergoeding te ontvang nie; en nog erger, 'n kabinetsminister het gesuggereer dat daar baie 'toneelspelers' was onder die slagoffers wat getuig het. Kommissaris Yasmin Sooka het woedend op hierdie uitlatings gereageer.

Toe ons land besluit het dat ons die Waarheidskommissie-roete sou volg, het ons aanvaar dat ons 'n model van herstellende geregtigheid eerder as een van vergeldende geregtigheid sou nastreef ... Hierdie idee van herstellende geregtigheid is in die gedrang. Dit word bedreig deur ons onvermoë om die materiële omstandighede van diegene te verander wat na vore gekom het om hul stories te kom vertel ... Sooka het ook daarop gewys dat die Konstitusionele Hof bepaal het dat amnestie net moontlik was as gevolg van die verbintenis tot reparasie. Slagoffers het nou die reg om hulle tot die hof te wend om die toestaan van amnestie ter syde te stel. Dit sal 'n tragedie wees indien die brose vrede wat ons ondervind, in onrus gedompel word ...

[Uit *Country of My Skull* deur A Krog]

VRAAG 3: WAAROM IS SUID-AFRIKA SE LIDMAATSKAP VAN DIE BRICS-GROEP AS OMSTREDE BESKOU?**BRON 3A**

Hierdie uittreksel is uit 'n kwartaalbulletin geneem wat in 2013 deur die Gautengse Provinsiale Tesourie gepubliseer is. Dit beklemtoon die redes vir Suid-Afrika se insluiting by die BRICS-groep.

Suid-Afrika se insluiting by die BRICS-groep volg op 'n versoek deur dié land om by die groep aan te sluit en ook verskeie staatsbesoeke deur die Suid-Afrikaanse President aan die lande in 2010. Die land is om verskeie redes genooi om by die groep aan te sluit, onder andere dat dit die grootste ekonomie in sub-Sahara-Afrika (SSA) het en die feit dat dit vir ongeveer 'n derde van die gebied se BBP (bruto binnelandse produk) verantwoordelik is ...

Die land word ook gesien as een wat 'n invloed op die res van die kontinent het. Dit 'verteenwoordig' nie letterlik ander Afrikalande nie, maar dit het dieselfde probleme as ander SSA-lande, soos ongelyke inkomste, armoede en werkloosheid. Suid-Afrika se insluiting sal aan BRICS-lede beter toegang tot 'n baie groot verbruikersbasis op die Afrika-kontinent bied asook mineraalbronne, wat olie en platinum insluit. Volgens Global Sherpa is Suid-Afrika ook die mees ontwikkelde land in SSA en dien as deurgangstroete na Afrika.

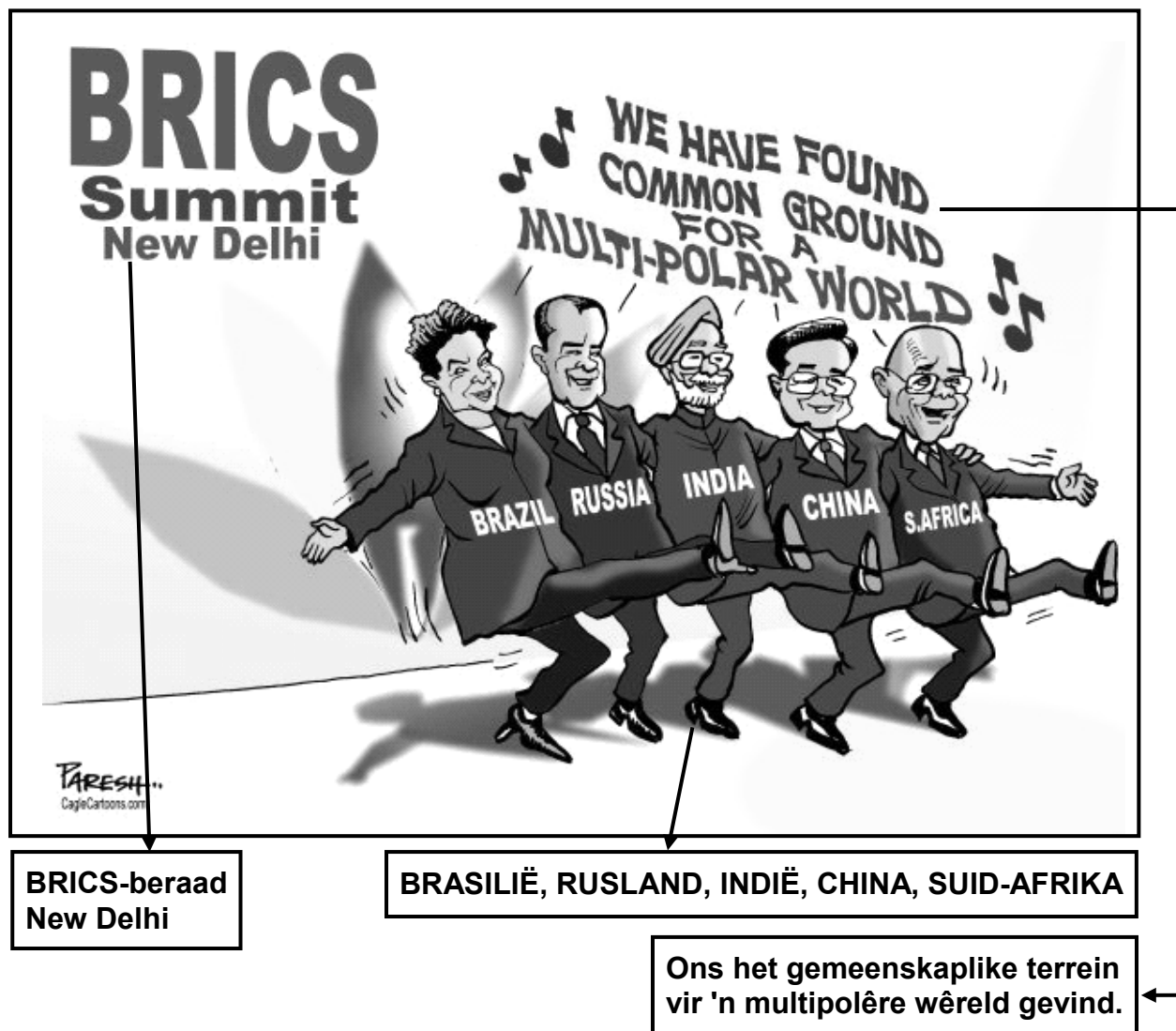
Veral China, wat as die mees dominante lid van die BRICS-groep beskou word, beskou Suid-Afrika as 'n aantreklike land as gevolg van die groot aantal verbruikers, van wie baie betreklik ryk is. Die land het ook die grootste energieproduksie-kapasiteit en is ook die grootste produsent van edelmetale, soos goud en platinum. Beide hierdie kenmerke is aantreklik vir Chinese beleggings en handelsbelange. China het groot finansiële belange in die land, hoofsaaklik in die bankwese, infrastruktuur, mynbou, vervoer en hernubare energie. Volgens Gateway House het die Industriële Kommersiële Bank van China (IKBC) 'n 20%-aandeel (VS\$4,7 miljard) in Standard Bank, een van Suid-Afrika se grootste banke ...

Suid-Afrika se insluiting by die BRICS-groep het gemengde reaksies ontlok. Sommige kritici voel dat ander ontlukende ekonomieë met 'n vinniger ekonomiese groei as Suid-Afrika ingesluit kon word, omdat 'vinnige ekonomiese groei' 'n gemeenskaplike faktor binne die groep is.

[Uit <http://www.treasury.gpq.gov.za/...south%20africa%position%20in%20BRICS>.
Toegang verkry op 20 Februarie 2015.]

BRON 3B

Die spotprent deur P Nath het op 30 Maart 2012 in die *The Khaleej Times* (Verenigde Arabiese Emirate) verskyn. Dit beeld die leiers van Brasilië, Rusland, Indië, China en Suid-Afrika uit wat die vierde BRICS-beraad bygewoon het.

[Uit <http://www.cagle.com/tag/alliance/page/7/>.
Toegang verkry op 28 Februarie 2015.]

BRON 3C

Hierdie is 'n gedeelte van 'n geskrewe onderhoud wat S Naidoo vir die *Mail and Guardian* met J O'Neill, wêreldvoorsitter van Goldman Sachs Asset Management, gevoer het oor Suid-Afrika se lidmaatskap van die BRICS-groep.

Indien die argument is dat Suid-Afrika se insluiting by BRICS die gevolg van sy invloed op die res van die Afrikakontinent is, dan is dit 'n verkeerde een. 'Suid-Afrika ly reeds verliese op beleggings aan ander opkomende ekonomiese sterre op die kontinent. Lande soos Nigerië is tans meer invloedryk,' het hy gesê. 'Kyk net wat in die Afrika-unie gebeur. Afgesien van sy gesonde fiskale (belasting) en finansiële stelsels, kan Suid-Afrika nie meer daarop aanspraak maak dat hy die supermoondheid op die kontinent is nie.'

Alhoewel die Suid-Afrikaanse owerheid en BRICS-aanhangers hieroor sal verskil en Suid-Afrika se posisie in die groep heftig sal verdedig, bevestig die statistiek die beleggingsbankier se argument. Twee van die BRICS-lande is nou onder die ses grootste ekonomieë in die wêreld. Verlede jaar het China vir Japan verbygesteek om die tweede grootste ekonomie in die wêreld te word, vyf jaar vroeër as wat O'Neill voorspel het. Die Chinese ekonomie staan nou op ongeveer \$5,9 triljoen.

Net so het Brasilië drie weke gelede die Verenigde Koninkryk (VK) as die sesde grootste ekonomie verbygesteek, ongeveer 10 jaar gouer as wat geprojekteer is. Die Internasionale Monetêre Fonds se syfers het Brasilië se ekonomie op ongeveer \$2,52 triljoen beraam en dié van die VK op \$2,48 triljoen. Indië en Rusland lê net buite die top 10, maar O'Neill glo dat hulle waarskynlik vinnig die leer gaan klim. 'Soos wat ons deur die dekade kruip, sal hulle aandeel van die wêreld-BBP waarskynlik styg,' het hy gesê ...

Suid-Afrika, aan die ander kant, is nie eers naby die top 20 grootste ekonomieë nie. Met 'n bevolking van net meer as 50 miljoen en 'n BBP van \$364 miljard (biljoen) is dit net te klein om binne Goldman Sachs se spektrum van groeiende markte te val. 'Om die waarheid te sê, Suid-Afrika is 'n las op die dinamika van die BRICS-groep,' het O'Neill gesê.

[Uit *Mail & Guardian*, 23 Maart 2012]

BRON 3D

Hierdie bron is in 2012 deur W Yong namens die Suid-Afrikaanse Instituut van Internasionale Sake geskryf. Hy steun Suid-Afrika se rol in die BRICS-groep.

Suid-Afrika het die potensiaal om 'n leidende rol in die opstel van die agenda oor Afrika te speel. Dit kan die BRICS gebruik om Afrika se stem beter te verteenwoordig, en deur Suid-Afrika se rol kan BRICS-lande beter na Afrika luister. Met Suid-Afrika wat 'n leidende rol speel, kan die BRICS (groep) wyer steun bied aan aanbevelings deur Afrikalande oor sake soos die hervorming van die Verenigde Nasies, globale finansiële en ontwikkelingsinstellings, die wêreldhandelstelsel en Afrika se programme vir volhoubare ontwikkeling.

Van groter belang is dat daar van die BRICS-lande verwag word om meer tot die ekonomiese ontwikkeling van Afrika by te dra deur hulle Afrika-agenda te ontwikkel. Chinese kundiges wys daarop dat Afrika se handel met BRICS-lande vinnig toeneem. Afrika se buitelandse handel het van 4,6% in 1993 tot 19% in 2009 gegroei, wat 'n handelsoorskot van \$20,2 miljard vir Afrika tot gevolg gehad het. China is Afrika se grootste handelsvennoot en is verantwoordelik vir twee derdes van die BRICS-lande se handel met Afrika. Volgens 'n ontleding deur Standard Bank van Suid-Afrika, sal die BRICS-lande se totale handel met Afrika teen 2030, \$400 miljard beloop. Om te help om die groeipotensiaal te bereik, is meer BRICS-deelname in en hulp aan Afrika broodnodig.

BRICS-lande kan aan die politieke front ook 'n positiewe rol speel. Hulle steun die Afrika-unie se vredesinisiatiewe om die krisis in Afrikalande op te los. Die BRICS-lande ondersteun die Verenigde Nasies se Veiligheidsraad (VNVR), Resolusie 2033, ten volle, oor die noue samewerking tussen die VN en die Afrika-unie, ter ondersteuning van Suid-Afrika se voorstel om die rol van die VN in konflikvoorkoming te versterk.

[Uit www.saiia.org.za/...z/-south-africa-s-role-in-the-BRICS-and-the-g-20-china-s-view.

Toegang verkry op 14 Februarie 2015.]

ERKENNINGS

Visuele bronne en ander historiese bewyse is uit die volgende geneem:

Doxtader, E. and Salazar, P.J. 2007. *Truth and Reconciliation in South Africa: The Fundamental Documents* (Interpak Books, Claremont)

Gilomee, H. et al. 2010 *New History*, (Tafelberg, Kaapstad)

<http://www.cagle.com/tag/alliance/page/7/>

<http://www.sahistory.org.za/topic/black-community-programmes-bcp>

<http://www.treasury.gpq.gov.za/...south%20africa%position%20in%20BRICS>

<http://www.unisa.ac.za/news/index.php/2014/09/bikos-legacy-lives-on/>

Krog, A. 2006. *Country of My Skull* (Random House, Johannesburg)

Mail & Guardian, 23 March 2012

Nengwekhulu, R. 1991. *The Meaning of Black Consciousness in the Struggle for Liberation in South Africa* (Herskovits Library of African Studies, Northwestern University)

Sunday Independent, 25 June 2000

The Sowetan, 9 June 2000

www.saiia.org.za/...z/-south-africa-s-role-in-the-BRICS-and-the-g-20-china-s-view